

Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.
—
Issued daily except Sundays and holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Credniški in upravniški prostori: 2637 S. Lawndale av.
—
Office of publication: 2637 S. Lawndale av. Telephone: Lawndale 4635.

LETO—YEAR XI. Cena lista je \$3.00. Entered as second-class matter January 23, 1910, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.
CHICAGO, ILL., četrtek, 5. decembra (Dec. 5) 1918. Subscription \$3.00 Yearly. STEV.—NUMBER 284.
Published and distributed under permit (No. 148) authorized by the Act of October 3, 1917, as filed at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burleson, Postmaster General.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

DRŽAVA JE DALA 330.000 MOŽ V ARMADO.

250.000 MOŽ JE BILO POZVANIH PO NABORNEM ZAKONU.

Milicarjev je 30.000, prostovoljcev pa 50.000.

Harrisburg, Pa. — Do 24. novembra 1918 je po nabornem zakonu odšlo iz države Pennsilvanije skoraj 250.000 mož v zvezno vojaško službo.

Naborne komisije so odposlale 195.000 mož, 7.258 mož je vstopilo v dijaški zbor in 2193 v mornarico. Skupaj nad 10.000 mož.

Major William G. Mudroch pravi, da so ostale pokliceali v armada, da nadomestijo dezerteerje in zavrne novince, tako da so jih po nabornem zakonu pozvali v armada približno 250.000 mož.

Državna milica je štela 30.000 mož, prostovoljcev je pa bilo 50.000. Država Pennsilvanija je dala približno v celoti 330.000 mož.

Pennsilvanija je industrijalna država. V nji so številni rudniki in jeklarska in železarska industrija je dobro razvita. Če se industrija odtegne tako veliko število mož, je treba iskati delavce drugje, da jih nadomestijo. In tako se je zgodilo tudi v državi Pennsilvaniji, da so žene opravljale delo v vojnem času, ki ga niso pred izbruhom vojne. Kakor hitro bo pričela demobilizacija armade, se bodo odpuščeni vojaki pričeli vračati k delu, ki so ga vsilili pred vstopom v armada in temu pojavu sledilo, da se delavke umaknejo iz poklicev, ki so jih pred vojno izvrševali izključno delavci, ali ho pa traja znižati delovne ure, da bo delo za vse.

Naslednja tabela nam kaže, koliko mož so naborne komisije v Zapadni Pennsilvaniji poslale v armada:

Allegheny	2	580	Franklin	2	458
Allegheny	2	578	Fulton	2	297
Allegheny	3	842	Greene	2	622
Allegheny	4	915	Huntingdon	2	791
Allegheny	5	882	Indiana	2	740
Allegheny	6	692	Lawrence	2	732
Allegheny	7	678	Jefferson	2	641
Allegheny	8	748	Jefferson	2	588
Allegheny	9	820	Johnstown	2	1071
Allegheny	10	757	Johnstown	2	818
Allegheny	11	832	Lawrence	2	686
Allegheny	12	714	McKean	2	465
Allegheny	13	789	McKean	2	585
Allegheny	14	554	McKeesport	2	1071
Allegheny	15	823	Pittsburg	2	622
Allegheny	16	814	Mercer	2	590
Allegheny	17	775	Mercer	2	627
Allegheny	18	605	Mercer	2	590
Allegheny	19	545	New Castle	2	542
Allegheny	20	415	Seneca	2	1215
Allegheny	21	728	Pittsburg	2	1207
Allegheny	22	805	Pittsburg	2	828
Allegheny	23	1062	Pittsburg	2	942
Allegheny	24	923	Pittsburg	2	869
Allegheny	25	769	Pittsburg	2	1006
Allegheny	26	568	Pittsburg	2	885
Allegheny	27	696	Pittsburg	2	1080
Allegheny	28	445	Pittsburg	2	675
Allegheny	29	641	Pittsburg	11	194
Allegheny	30	782	Pittsburg	12	681
Allegheny	31	523	Pittsburg	13	1136
Allegheny	32	518	Pittsburg	14	524
Allegheny	33	518	Pittsburg	15	579
Allegheny	34	827	Pittsburg	16	516
Allegheny	35	827	Pittsburg	17	638
Allegheny	36	586	Pittsburg	18	1131
Allegheny	37	907	Pittsburg	19	811
Allegheny	38	838	Pittsburg	20	1026
Allegheny	39	785	Pittsburg	21	687
Allegheny	40	624	Somerset	2	696
Allegheny	41	830	Somerset	2	617
Allegheny	42	293	Westmoreland	2	517
Allegheny	43	115	Westmoreland	2	938
Allegheny	44	911	Warren	2	806
Allegheny	45	1174	Washington	1	911
Allegheny	46	664	Washington	2	906
Allegheny	47	619	Washington	3	976
Allegheny	48	1389	Washington	4	789
Allegheny	49	351	Washington	5	1167
Allegheny	50	845	Westmoreland	1	854
Allegheny	51	619	Westmoreland	2	824
Allegheny	52	646	Westmoreland	3	637
Allegheny	53	377	Westmoreland	4	518
Allegheny	54	619	Westmoreland	5	687
Allegheny	55	682	Westmoreland	6	527
Allegheny	56	293	Westmoreland	7	546
Allegheny	57	182	Westmoreland	8	482
Allegheny	58	573			

SENATNI ODSEK JE ZNIZAL POŠTINO ZA PISMA.

ODPRAVLJENA JE POŠTINA ZA ČASNIKE PO PASOVIH.

Predloga za prepročanje otroškega dela je sprejeta.

Washington, D. C. — Po prvem juliju prihodnjega leta bo na pismo zadostovala znanka za dva centa, na dopisnici pa za en cent za vse kraje v Združenih državah. Izdajatelj časnikov bodo lahko pošiljali v premeru 200 milj liste v vse kraje po stari ceni, to je en cent od funta. Zunanega telega preme- hoda morali plačati pa en cent in pol od funta. Tako je sklenil senatni finančni odsek pri reviziji davčne predloga. Razume se, da morata akcija finančnega oddeska odobriti senat in kongresna zbornica, da postane pravomočna. V političnih krogih so prepričani, da v senatu in kongresni zbornici ne bo nasprotovanja, kajti vojna je končana.

Akcija finančnega oddeska skoraj popolnoma odpravlja pasovni sistem, za katerega se je potegoval vrhovni postar Burleson. Mesto da bi bile Združene države razdeljene v več pasov, hotela le dva pasova. Prvi se bo raztezal do 200 milj v premeru, drugi pa prek 200 milj.

Finančni odsek je ravnatoko sprejel dodaten predlog, da preproči otroško delo v industriji. Senator Atlee Pomerene je po konferencah s predsednikom Wilsonom izdelal posebno predlogo, ki določa 10 odstotkov davka na čiste dohodke tovarnarjev v industriji za konzerviranje živil, ki nastajajo otroke pod 14 letom. Senatni finančni odsek je sklenil, da predloga spada v davčni zakon, in radi tega je je vanj vključil.

Spremembe, ki jih je uvedel finančni odsek, bodo povzročile razpravo v senatu, toda člani oddeska, ki so glasovali zanje, upajo, da pridobe večino zanj v senatu.

Poleg gornjih sprememb je finančni odsek nekatero predlogo popolnoma odklonil. Med temi predlogi je predlog senatorja Thomasa, ki priporoča, da se naloži stopercentni davek na prispevke za politično kampanjo, če oseba prispeva nad \$500, in predlog senatorja Smoota, ki je predlagal, da se psi obdavičijo z \$2.50 in psi- ce s \$5 na leto.

Z UJETNIKI SO RAVNALI LEPO.

Washington, D. C. — V nemškem ujetniškem taborišču pri Rastattu se nahaja 2.300 Američanov. Lem G. Levy, član pomožne komisije za ujetnike, je brzojavil "Ameriškiemu rdečemu križu", da so vojaki dobro obloženi in morala med njimi je izborna.

Mr. Levy pravi, da so nemške oblasti pri volji odpuščati ujetnike pod vodstvom devetnajstih ameriških oficirjev. Odredil je, da se naroči zanje poseben vlak.

CESTNOŽELEZNIŠKI KOMPAJNI SE PRIPOROČA, DA ODPUSTI 150 DELAVK.

Washington, D. C. — Vojni delavski odbor je zaključil, da priporoči Cleveland Railway kompaniji, da odpusti 150 uslužbenk v teku 30 dneh. Ta akcija je bila podvzeta na priporočilo župana Davisa, ki upa, da prenosa stavka cestnoželezniških uslužbenecv.

GARANTIRANA CENA ZA LETO 1919.

Washington, D. C. — Po Leverjevem zakonu ostane garantirana cena za pridelek pšenice tudi v letu 1919. Tako izjavlja živilska uprava.

VREME.

Danes nestavtino vreme, nekoliko gorkeje v Illinoisu; južni vetrovi.

Solneni vzhod ob 7.03 a. m.; solneni zahod ob 4.19 p. m.

GIBANJE RADIKALNIH SOCIALISTOV V NEMCIJI.

Bivši kajzer se trasa strahu pred prihajajočo sodbo.

London, 4. dec. — Diplomate treh zaveznških držav so vsled zaključili, kaj se ima zgoditi z bivšim nemškim kajzerjem, toda sklep ne bo obelodanjen, dokler se ne predlože predsedniku Wilsonu v potrdilo. Zavezniki bodo od Holandske tudi bivšega kronprinca Friderika Viljema.

Amsterdam, 4. dec. — Poročevalce, kateremu se je posrečilo priti blizu Amerongena, kjer je Viljem interniran, javlja, da je prejšnji avtokrat silno vznemirjen vsled sklepov zaveznikov o njegovi sodbi. Hohenzollern je točno informiran o vsem, kar se godi in veš, da se hoče ententa polastiti njegove osebe, ga je spravila naravnost v obup. Medtem ko je bil prvotno svojo "ujetništvo" dober volje, je danes tako potrt, da ne mara z nikomur govoriti; niti njegova žena ga ne more več potolažiti. Poročevalec pravi, da je Viljem zadnjih par dni spal v sobi, kjer drugemu ne dela kakor sanje piše in piše list za listom uro za uro od jutra do večera, kakor da bi se boril s časom.

Opozicija proti Ebertovi vladi.

London, 4. dec. — Iz Amsterdama javljajo, da je bolševski element pod vodstvom Liebknechta in Rose Luksenburgove sproti aktivni in vedno močnejši. Spartakovci odprto zahtevajo, da se Ebertova vlada, paši in namesto nje mora priti svet ljudskih komisarjev, ki ga izvolijo delavsko-vojaško-kmečki sveti. Polotaj je toliko resnejši, ker so se spartakovcem pridružili tudi separatisti, ki zahtevajo odpravo živčne režije in konfiskacije vseh živil v privatnih rokah.

Nemška Avstrija se še ni pridružila nemški republikli in najbrž ne bo poskusila, dokler ne bodo končane generalne volitve, ki se vrše meseca januarja.

V Bremenu so se pojavili novi nemiri. Delavsko-vojaški svet je razorožil nezadovoljne in sumljive vojske in dal njihovo orožje delavcem.

Ebertova vlada je dovolila nekaterim cesarskim princem, da zapuste Nemčijo, pod pogojem, da se odrečejo vsemu svojemu privatnemu premoženju. Prineel so sprejeli pogoje in večina jih odpušajo v Švice. Avgust Viljem, četrti kajzerjev sin, se pripravlja z žepo za odhod v Argentino.

Amsterdam, 4. dec. — Bivši kronprinc se ni odpovedal prestolu. Tako je izjavil sam v intervjuju s poročevalcem, kateri je prvega obiskal na holandskem otoku Wieringenu. Eks-kronprinc je rekel: "Ničemur se nisem odpovedal in ničesar nisem podpisal. Ako pa hoče Nemčija ostati republikli, kakor je Amerika ali Francija sem zadovoljen vrniti se domov in sprejeti vsako delo, četudi kot navadni delavec v tovarni."

Dalje je rekel eks-kronprinc, da je že po prvi bitki ob Marni vedel, da je vojna izgubljena za Nemčijo. Tedaj je svetoval (?) generalnejmu štabu, da naj ponudi mir, četudi pod neugodnimi pogoji, ali generalni štab mu je odgovoril, da se naj drži svojega poša. Končno je dejal, da je poraz Nemčije prinesla revolucija, katero je prinesla lakota med civilizisti in vojski; obenem je priznal, da so imeli zavezniki močnejšo armada odkar je Amerika stopila v vojno.

Eks-kajzer in eks-kancelar si očitata laži.

Amsterdam, 4. dec. — Zanimivo je, kako zdaj vrhovne glave združbenega nemškega militarizma preklajajo krivdo vojne drug drugemu na rame. Bivši kancelar Bethmann-Hollweg je nedavno tega rekel, da bi bil kajzer lahko odvrnil

MIROVNI PROBLEMI SE ŽE POJAVLJAJO.

VLADA SE TRUDI REŠITI PRAVILNO POJAVLJAJOČA VPRASAŅA.

Vsak stan ima svoje želje.

New York, N. Y. — Mirovni problemi se pojavljajo sami od sebe in vedno bolj odločno. Obrtniki, podjetniki in trgovci bi se radi v najkrajšem času znebili vseh vojnih omejitev, ker se boje, da bo kasneje prišlo vse hkratu. Radi bi videli, da se odpravijo take določbe, ki jih smatrajo, da so odveč. Najraje bi se osvobodili vseh določb, ki določajo cene, poleg pa žele, da bi vlada prehitro ne črtala svojih naročil, da ne izgube kredita.

Vlada se trudi pošteno, da vstreeže vsem. Ali javno mnenje pritiska tudi od druge strani na vlado. Predvsem želi javno mnenje, da se črtajo naročila, če ne služijo več namenu, da se tako znižajo troški in z njimi seveda tudi davki.

Po veseli, ki so došle v javnost, je vlada vpoštevala to javno mnenje in je črtala za \$1.500.000.000 naročil, ne da bi pri tem trpela industrija znatno škodo. Znižanje vojnih naročil stopnjeva se torej že vrši. Jeklarski umslarski in drugi industrijalet zdaj lahko dobe druga naročila, ako se zanje pobrigajo. Vojna industrija bo naravno prenehala in naloga industrijalet je, da si sami priskrbe naročila, ki sodijo v dobo miru. Seveda morajo končno pasti tudi cene za sirovine in dovršene proizvode.

Delavski položaj ima drugo lice. Industrijalet stare šole, bi radi delavcem znižali mezdo, kakor hitro pade cena sirovinam in dovršenemu produktu, medtem ko stoji moderni industrijalet na stališču, da se ne sme delavstvu mezda preveč znižati. Zato navajajo tudi svoje vloke.

Predvsem se lahko dogodi, če pade mezda, da se bodo delavci izseljevali iz Združenih držav, kot so se varje naseljevali, preden je izbruhnila svetovna vojna. Delavce gre za kruhom in se naseli tam, kjer so zanj ugodnejše življenske razmere.

Poleg delavci pripomogli, da je vojna hitro končala z zmagjo za Združena države in zaveznike. Moderni podjetniki pravijo, da bi bilo krivično, če bi se rezale delavske mezde in da je za delodajaleca boljše, ako delavec zastoljuje toliko, da si lahko kupi avtomobil in svoj dom, ki odgovarja zahtevam moderne higijene, kakor če je siromak.

Znaki prihajajočega miru so tu in vsaki dan se pojavljajo novi problemi, ki jih je treba rešiti s treznim preudarkom.

MIROVNA KOMISIJA JE NA POTU V EVROPO.

SENATORJU SHERMANU NI VSEČ PREDSEDNIKOV ODHOD V EVROPO.

Njegova akcija ne najde odmeva.

New York, N. Y. — V sredo dopoldne ob 10.24 je parnik "George Washington" zapustil pomol in pričel obradati svoj rivec proti oceanu.

Na pomolu in bližnjem o'režju se je zbrala ogromna ljudska množica, ki je pozdravljala predsednika Wilsona in mirovno komisijo, ko so bile odvezane vrvi in se je parnik pričel gibati proti odprtemu morju. Zatuliše so sirene na parnikih in parne pihčali v tovarnah in med pozdravi ljudske množice je parnik izgubil počasni v Čajlavi — na potu v Francijo k najvažnejši mirovni konferenci, kar jih pozna svet do danes.

Washington, D. C. — Predsednik Wilson je zapustil Washington v torek zvečer, da odpotuje v sredo v Evropo. Bil je v spremstvu žene in uradnikov, ki se udeleže mirovne konference.

Predsednik priakuje, da ne ostanje dalj časa v Evropi kot šest tednov. Preden prične mirovna konference, bo konferiral z Lloydom Georgeom, angloskim ministrskim predsednikom, Clemenešom, — francoskim ministrskim predsednikom, in Orlando, italijanskim ministrskim predsednikom.

Predsednikov tajnik Joseph P. Tuohy je spremlil predsednika do New Yorka, toda v Evropo ne pojde. Vrne se v Washington, da vodi poslo v Bell Hill.

Parnik "George Washington" je še v torek odplul v Hoboken, kjer se vkreca nanj predsednik Wilson s mirovno delegacijo.

Posveovalna komisija obstoji iz tri in dvajsetih znanstvenikov, ki so študirali politično in ekonomsko razmere v Evropi in Aziji. S sabo bodo vzeli potrebne zemljevide, ki jih je izdelala ameriška geografska družba, in druge dokumente.

Nekaterim kongresnikom in senatorjem ni všeč, da odpotuje predsednik v Evropo k mirovni konferenci. Med te senatorje pripada tudi mr. Sherman iz Illinoisa. Predložil je senatu rezolucijo, v kateri izjavlja, da je postalo predsedniško mesto izprazneno in da podpredsednik zavzame njegovo mesto. Argumentiral je, da ne morejo biti podpisani ali veterani zakoni od predsednika, ki jih kongres sprejme v njegovi odsotnosti. Opozarjal je tudi na mehličko nevarnost.

Nasprotno je pa kongresnik Mann iz Illinoisa, vodja republikanske manjšine v kongresni zbornici, izjavil, da republikanci v kongresni zbornici ne bodo delali sitnosti radi predsednikovega odpotovanja v Evropo. Dejal je, da ameriško ljudstvo ne bo trpelo vmešavanja v stvar, ki je njuno potrebna.

Izjava kongresnika Manna dokazuje, da so tudi med republikanci še posabezniki, ki bi radi preprečili odhod predsednika v Evropo, da tam izvrši važno nalogo, ki je nastala iz svetovne vojne.

MIROVNI PROBLEMI SE ŽE POJAVLJAJO.

VLADA SE TRUDI REŠITI PRAVILNO POJAVLJAJOČA VPRASAŅA.

Vsak stan ima svoje želje.

New York, N. Y. — Mirovni problemi se pojavljajo sami od sebe in vedno bolj odločno. Obrtniki, podjetniki in trgovci bi se radi v najkrajšem času znebili vseh vojnih omejitev, ker se boje, da bo kasneje prišlo vse hkratu. Radi bi videli, da se odpravijo take določbe, ki jih smatrajo, da so odveč. Najraje bi se osvobodili vseh določb, ki določajo cene, poleg pa žele, da bi vlada prehitro ne črtala svojih naročil, da ne izgube kredita.

Vlada se trudi pošteno, da vstreeže vsem. Ali javno mnenje pritiska tudi od druge strani na vlado. Predvsem želi javno mnenje, da se črtajo naročila, če ne služijo več namenu, da se tako znižajo troški in z njimi seveda tudi davki.

Po veseli, ki so došle v javnost, je vlada vpoštevala to javno mnenje in je črtala za \$1.500.000.000 naročil, ne da bi pri tem trpela industrija znatno škodo. Znižanje vojnih naročil stopnjeva se torej že vrši. Jeklarski umslarski in drugi industrijalet zdaj lahko dobe druga naročila, ako se zanje pobrigajo. Vojna industrija bo naravno prenehala in naloga industrijalet je, da si sami priskrbe naročila, ki sodijo v dobo miru. Seveda morajo končno pasti tudi cene za sirovine in dovršene proizvode.

Delavski položaj ima drugo lice. Industrijalet stare šole, bi radi delavcem znižali mezdo, kakor hitro pade cena sirovinam in dovršenemu produktu, medtem ko stoji moderni industrijalet na stališču, da se ne sme delavstvu mezda preveč znižati. Zato navajajo tudi svoje vloke.

Predvsem se lahko dogodi, če pade mezda, da se bodo delavci izseljevali iz Združenih držav, kot so se varje naseljevali, preden je izbruhnila svetovna vojna. Delavce gre za kruhom in se naseli tam, kjer so zanj ugodnejše življenske razmere.

Poleg delavci pripomogli, da je vojna hitro končala z zmagjo za Združena države in zaveznike. Moderni podjetniki pravijo, da bi bilo krivično, če bi se rezale delavske mezde in da je za delodajaleca boljše, ako delavec zastoljuje toliko, da si lahko kupi avtomobil in svoj dom, ki odgovarja zahtevam moderne higijene, kakor če je siromak.

Znaki prihajajočega miru so tu in vsaki dan se pojavljajo novi problemi, ki jih je treba rešiti s treznim preudarkom.

MIROVNA KOMISIJA JE NA POTU V EVROPO.

SENATORJU SHERMANU NI VSEČ PREDSEDNIKOV ODHOD V EVROPO.

Njegova akcija ne najde odmeva.

New York, N. Y. — V sredo dopoldne ob 10.24 je parnik "George Washington" zapustil pomol in pričel obradati svoj rivec proti oceanu.

Na pomolu in bližnjem o'režju se je zbrala ogromna ljudska množica, ki je pozdravljala predsednika Wilsona in mirovno komisijo, ko so bile odvezane vrvi in se je parnik pričel gibati proti odprtemu morju. Zatuliše so sirene na parnikih in parne pihčali v tovarnah in med pozdravi ljudske množice je parnik izgubil počasni v Čajlavi — na potu v Francijo k najvažnejši mirovni konferenci, kar jih pozna svet do danes.

Washington, D. C. — Predsednik Wilson je zapustil Washington v torek zvečer, da odpotuje v sredo v Evropo. Bil je v spremstvu žene in uradnikov, ki se udeleže mirovne konference.

Predsednik priakuje, da ne ostanje dalj časa v Evropi kot šest tednov. Preden prične mirovna konference, bo konferiral z Lloydom Georgeom, angloskim ministrskim predsednikom, Clemenešom, — francoskim ministrskim predsednikom, in Orlando, italijanskim ministrskim predsednikom.

Predsednikov tajnik Joseph P. Tuohy je spremlil predsednika do New Yorka, toda v Evropo ne pojde. Vrne se v Washington, da vodi poslo v Bell Hill.

Parnik "George Washington" je še v torek odplul v Hoboken, kjer se vkreca nanj predsednik Wilson s mirovno delegacijo.

Posveovalna komisija obstoji iz tri in dvajsetih znanstvenikov, ki so študirali politično in ekonomsko razmere v Evropi in Aziji. S sabo bodo vzeli potrebne zemljevide, ki jih je izdelala ameriška geografska družba, in druge dokumente.

Nekaterim kongresnikom in senatorjem ni všeč, da odpotuje predsednik v Evropo k mirovni konferenci. Med te senatorje pripada tudi mr. Sherman iz Illinoisa. Predložil je senatu rezolucijo, v kateri izjavlja, da je postalo predsedniško mesto izprazneno in da podpredsednik zavzame njegovo mesto. Argumentiral je, da ne morejo biti podpisani ali veterani zakoni od predsednika, ki jih kongres sprejme v njegovi odsotnosti. Opozarjal je tudi na mehličko nevarnost.

Nasprotno je pa kongresnik Mann iz Illinoisa, vodja republikanske manjšine v kongresni zbornici, izjavil, da republikanci v kongresni zbornici ne bodo delali sitnosti radi predsednikovega odpotovanja v Evropo. Dejal je, da ameriško ljudstvo ne bo trpelo vmešavanja v stvar, ki je njuno potrebna.

Izjava kongresnika Manna dokazuje, da so tudi med republikanci še posabezniki, ki bi radi preprečili odhod predsednika v Evropo, da tam izvrši važno nalogo, ki je nastala iz svetovne vojne.

GARFIELD KMALU ODSTOPI KOT KURIVNI UPRAVITELJ.

Washington, D. C. — Kurivni upravitelj Garfield je podal rezignacijo in predsednik je je sprejel.

Pz Bele hiše prihaja izjava, da se zvezni kurivni upravitelj Garfield podal ostavko in da jo je predsednik sprejel, dasiravno je jasno, da je kurivna uprava potrebna za domačo konzum, dokler traja zima.

Korrespondenca med predsednikom in kurivnim upraviteljem ni bila objavljena, ravnatoko se tudi ne ve, kedaj postane rezignacija pravomočna in kdo postane njegov namestnik.

Iz izjave, ki je došla iz Bele hiše, je spoznati, da kurivna uprava ostane skozi zimo. Glasovi se slišijo, da Cyrus Garnsey Jr. iz Memphisa, kurivni podupravitelj, prevzame vodstvo kurivne uprave do spomladi.

ZDRUŽENE DRŽAVE PRIČELE TRŽITTI S SIBIRIJO.

Washington, D. C. — Vojni obrtni odbor je organiziral pred kratkem zvezni ruski biro, ki nanašnja po svojem predsedniku McCormicku, da so bile tri ladje odposlane iz pacifičnih pristanov v Vladivostok, ki so vkreale blaga, nujno potrebno v Sibiriji.

OGENJ V TOVARNI, \$150.000 ŠKODE.

Sharon, Pa. — V tovarni Pennsilvania Tank Car kompanije, ki se nahaja v Masuryju, je nastal ogenj, ki je povzročil \$150.000 škodo. Na pomolu so prihletli ognjegasci iz Sharona in Farrella. Največ škodo je ogenj povzročil na strojih. Okoli 150 delavcev je izgubilo delo vsled požara.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Izhaja dnevno razen nedelj in praznikov.

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjena država (izven Chicago) in Kanada \$3 na leto, \$1.50 za pol leta in 75c za tri mesece; Chicago in inozemstvo \$4.50 na leto, \$2.25 za pol leta, \$1.13 za tri mesece.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2667 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Issued daily except Sunday and Holidays.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$3 per year; Chicago and foreign countries, \$4.50 per year.

Address:

"PROSVETA"

2667 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

Telefon Lawndale 4635.

Datum v oblepanju n. pr. (Nov. 30-15) poleg vsakega imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnevnom potekla naročnina. Ponovito jo praviloma, da se vam ne ustavi list.

INFLUENZA IN TRGOVINA.

Od kar je gripa prvokrat nastopila v letu 1889 in 1890, ni nikdar popolnoma izginila. Prišla je, razširila se je hitro in pričela je zopet izginevati. Tudi takrat so ljudje dobivali pljučnico in mnogo ljudi je podleglo epidemiji.

Toda izginila ni nikdar, odkar se je prvokrat razširila, kajti skoraj vsako leto se je prikazala v eni ali drugi občini.

Ravnokaj je s sedanjo influenco, ki mogoče ni drugega kot nekdanja gripa. Razlika je le ta, da je sedaj več oseb obolelo na pljučnici kot v letih 1889 in 1890.

V nekaterih občinah je influenza ponehala, toda pojavila se je zopet, dasiravno so ljudje nosili maske na obrazu in se posluževali raznih sredstev proti nji. Mogoče je, da se pojavi znova v letu 1918, ali katerem drugem letu kasneje, dokler ne izumijo zdravniki uspešno sredstvo proti nji.

Ali zanimivo je, kako so trgovci izrabili influenco v svojo korist. Bolniki, ki obole na influenci in pljučnici so žejni. Limone in oranže so sadež, ki ugasi žejo. To so spoznali tudi trgovci in nagnali so cene temu sadežu navzgor. Bil je čas, ko je ena oranža v Chicagu stala deset centov in treba je bilo, da je nastopila živilska uprava v Floridi proti tem cenam, da so padle.

V ljudstvu živi vera, da je vrečica kafe najboljše sredstvo proti nalezljivim boleznim. Ljudstvo je pričelo kupovati kaffo in to se opazili tudi trgovci.

Kaffa ne raste na drevju, pa tudi ne leži na tleh, da bi jo lahko ljudje nabrali, kolikor jo hočejo. Kaffo importirajo z Japonskega, ki jo zopet pridobiva na otokih Formosa in Celebes. Radi vojne je Japonska rabila svoje ladje za prevažanje vojnega materijala in v Združene države so uvozili malo kafe, odkar je izbruhnila vojna. Kaffa se kljub temu ni podražila in pred izbruhom influenze so jo plačevali funt po \$1.35 do \$1.75.

Po prihodu influenze so se ljudje spomnili, da kaffa "pomaga" proti nalezljivim boleznim in pričeli so jo nositi v vrečici okoli vratu. Trgovci so spoznali, da ljudje segajo po kaffi in so jo podražili. Kmalu je stal funt kafe pet dolarjev, potem \$5.75 in če bi influenza ne ponehala, bi cena poskočila na deset ali pa še več dolarjev.

Influenca je huda nadlegovalka ljudi in nihče je ne želi, za trgovce, ki so prodajali kaffo, je bila blagoslov, ker jim je prinašala velik dobiček.

Sreča v nesreči je, da kaffa ne pomaga proti influenci, ampak ji le ljudstvo pripisuje tudi take zdravilne lastnosti ki jih nima. Če bi bila kaffa res edino in uspešno sredstvo proti influenci, kaj bi se zgodilo?

Cena za funt kafe bi ne ostala pri petih ali desetih dolarjih, ampak dosegla bi tako višino, da bi jo delavci in siromašnejši sloji ne mogli kupovati, če bi vlada ne posegla vmes in ne določila cene.

Gotovi interesi vedno nastopajo proti načelu, da bi vlada imela pravico blagu določiti ceno. Z vsem ognjem zagovarjajo načelo manchesterskega liberalizma, da se naj cene na trgu uravnavajo po prirodu blaga na trg in po zahtevi po njem. Kam nas vodi tako načelo, dokazuje prihod kafe na trg in zahteva po nji ob času influenze.

To načelo škoduje producentu in konzumentu in lahko postane katastrofalno ob času potrebe, če ne poseže vlada vmes in ga odpravi. Vlada je vedela, kaj dela, ko je v vojnem času določila maksimalne cene gotovim potrebščinam, ki jih ljudstvo najbolj potrebuje za svojo prehranitev. Če bi vlada ne podvzela tega koraka, bi se potrebščine tako podražile, da bi nastala lakota. Tako je pa bilo nemogoče profitarjem in špekulantom nagnati cene navzgor in ljudstvo ni bilo izpostavljeno lakoti in mrazu pozimi, ko je bilo nemogoče dovažati premog in so se za loge premoga izdatno skrčile.

Dopisi.

"VSE MINE..."

Hastings, Colo. — Vse mine na svetu. S takimi pgovori se sedaj lahko tolažijo razni nemški kralji, knezi in nemški kajzer, kakor tudi avstrijski Karl. Imeli so moč. Zapovedovali so milijonom ljudi. Ukazovali so milijonskim armadam. Sedaj pa se tolažijo s stariim rečem, da vse mine. Saj bo čas zacelil tudi njihove sodanje rane s pozabljenoostjo.

Ko bi človek sedajle živel v Nemčiji in imel velik prevoznik avtomobil, bi imel priliko precej zaslužiti s preseljevanjem bivših vladarjev in njihovih preje vplivnih trabantov. Pohištva imajo precej in če bi hotel vsega zvoziti, bi imel precej dela. Prišel je čas, ko se je nemško ljudstvo poslužilo starega pregovora: "Die Rache ist suess." (Maščevanje je sladko). Krokodilske solze, ki jih točijo nekateri za temi tirani narodov, ne pridejo v poštev in ne ganejo borec za demokracijo. Vedno sem želel dočakati čas, ko bodo te največje pijavke v moderni zgodovini prisiljene zapustiti tihin ljudstva, kateremu so stale na vratu toliko let. Da bi bilo "muhanje" popolno, sem želel, da bi bil med sellici tudi Frane Jožef, prvi vladar, ki je pričel to svetovno vojno. Teda usoda ga je poklecala preje s sveta, predno je mogel videti končni uspeh požara, katerega je on prvi pomagal podtakniti. Gotovo bi se zjokal še v grobu, ko bi mogel vedeti, kaj se je zgodilo z njegovo monarhijo.

Stvar se je dosedaj precej ugodno razvijala v priilog demokraciji kljub oviranju še precej močnih nazadnjaških elementov, brez katerih ni seveda nobena država. Kar mi niti najmanj ne ugaja, je italijanski pohlep po jugoslovanskem Primorju. Tudi tu lahko vidimo posledice zgrešenega avstrijskega sistema. Jugoslovane so zapostavljali, Italijani in Nemci pa so imeli prednost in privilegije na škodo Slovencev. Ni čudno, če so se Italijani iz kraljestva naseljevali v primorskih mestih, kajti vsa boljša dela, tudi mestna, so dobivali oni, medtem, ko so bili Slovenci pri oblastih zapostavljeni. Sedaj pa hočejo še podjarmiti velik kos jugoslovanske zemlje. Sedanjji odnošaji med Italijo in Jugoslavo se mi zde kakor tista pripovedka o ježu in lisici.

Naše upanje v pravično rešitev jugoslovanskega vprašanja leži na predsedniku Wilsonu, kajti on bo tista sila, ki bo poskušala prepričati težnje aneksističnih elementov. On bo odločno zastopal stališče, katerega je Wilson tolikrat povdarjal, da se ne sme nobenega naroda siliti pod vlado, katere ne mara. Ako se mu bo posrečilo uveljaviti te principje, potem je združenje Primorke z Jugoslavijo gotova stvar. Sicer pa bo Amerika imela na mirovni konferenci najbrže odločno besedo, dasiravno bodo tudi tisti elementi, ki so navdani s stariim imperialističnim duhom, tudi močni. Naloga zavezniškega ljudstva, kar ga je prepojnega z demokraciim nabiljenjem, pa je onemogočiti prevelik vpliv aneksistov. V vojni so trpeli zavezniški narodi, kakor oni centralnih sil. Ker vem to, je naloga demokracičnega ljudstva vseh držav, da izsili tak mir na takih pogojih, ki bodo odpravili vsaj glavne vzroke, ki poverčajo vojno.

Predsednik Wilson bo šel sam na mirovno konferenco. Na tem zborovanju bo on najmočnejša osebnost, zato ni čudno, če ga skušajo pridobiti tudi Italijani za svoje cilje. Seveda Italijani niso tako neumni, da bi pripovedovali, da je Primorsko slovenska, oziroma jugoslovanska zemlja. Njim je vse, kar zahtevajo italijanski aneksisti, italijanska zemlja, naseljena z ogromno večino italijanskega prebivalstva. Italijani bodo z vsemi sredstvi, ki so jim na razpolago, skušali vplivati na predsednika Wilsona, da bi postal simpatičen njihovim zahtevam. Ako hočemo, da Italijanska propaganda ne bo uspešna, potem se moramo boriti z enakim orožjem: propagando proti propagandi. Danes je propaganda tisto, s katerim se skuša pridobiti javno mnenje za cilje Italije in italijanske irendente. Mi moramo organizirati protipropagando, da bomo dokazali svetovni javnosti neopravičenost italijanskih želj. Mi moramo dokazati svetu, da je imperialistična propaganda vse nekaj drugega, kakor pa naša, ki želi doseči

države ne smem pozabiti že radi raznih domačih delikates in dobrih kapičice, katere se največ dobi na ulici Sv. Klare. V ohijski metropoli sem se nahajal ravno tisti dan, ko so ameriške in zavezniške armade zapečatile usodo "po milosti božji kajzerja Nemčije." Zvečer tega dne smo se podali na "ta zeleni plac" in se udeležili velikanske parade in ropotanja z raglami in na pleh, na katerega se jaz precej dobro "zastopim." Bilo je že precej pozno v noč, predno smo se podali v svoja šotorišča na počitek. Drugi dan sem imel tako debelo glavo, da bi ji niti kajzerjeva krona ne "pasala"; pa tudi če bi, jaz bi jo ne hotel nositi, kajti to je sedaj zelo niskotno delo.

Dne 16. novembra sem po raznih ovinkih dospel v Girard, O. Drugi dan se je vršila seka organizacije Slov. rep. združenja, kjer so marsikaj koristnega ukrenili v prid tega gibanja. Zaključili so, da se sklčije še ena seja na dan 24. novembra, na katero se povabi odbornike raznih društev v Girardu in okolici.

Na dan seje, točno ob 10. dopoldne smo že zasedli sedeže v dvorani Slov. doma in pričeli s delom. Konferenci je predsedoval J. Ban iz Girarda. Prvi sklep razprave je bil, da se sklčije velik protestni šod Slov. rep. združenja, na katerega se povabi tudi dobre govornike. Sklenjeno je bilo, da se povabi kot govornika Joško Ovna iz Detroita, Mich., in da se dobi tudi govornika v hrvatsko-srbakem jeziku. Na shodu bo sodelovalo tudi hrvatsko pevsko društvo Strossmayer iz Youngstowna, O. Sklenjeno, da se ta shod vrši 8. decembra. Izvoli se pripravljajli odbor, ki ima nalogo vse potrebno urediti za shod. Odbor se je takoj lotil dela in tudi pričel z agitacijo med Slovenci, Hrvati in Srbi. Prepričan sem, da bo v polni meri izvršil svojo nalogo. Zborovali so sprožili misel, da bi se pričelo z nabiranjem fonda \$300 v prid SRZ. Morali bi videti prizor, s kakim navdušenjem je bila soglasno sprejeta ta ideja. Izvolili so kampanjajli odbor za nabiranje tega fonda, ki se je tudi takoj podal na delo. Že drugi dan je bilo nabranega \$150 v ta namen. Ljudje so metali petake in deseteke na mizo nabiralcem. Ako bi bile vse slovenske nasebine povprečno tako aktivne kakor je girardski, bi bila kmalo nabrana svota \$100,000 v fond Slovenskega rep. združenja. To bi nam omogočilo imeti stalen urad v Washingtonu, D. C., toliko časa, dokler ne bo podpisan mir. Ako bi imeli na razpolago tako veliko svoto, bi lahko napravili marsikaj v korist naše propagande, kar nam je sedaj nemogoče. Po mojem mnenju bodo šli girardski in okoliški Slovenci do prvega januarja 1919 najmanj za \$200 "over the top" v ta fond.

Slovenci šikom Združenih držav, posnemajte girardske Slovence, da čim prej dosežemo svoto \$100,000 v fond SRZ. Kadar bomo imeli na razpolago to svoto, nam ne bo težavno dokazati svetu lažljivost italijanske propagande in neopravičenost njihovih teženj. Dokazali bomo svetu, da je Jadran posest jugoslovanskega ljudstva, do katerega imajo samo oni pravico.

Po zaključku seje smo se podali v spodnje prostore Slov. doma, kjer smo ohladili naša suha grla s par čajami gambrirovca. Potem pa smo šli na obisk k našemu staremu znanecu in sotrudniku pri vsaki napredni ideji, J. Anžiču. Njegova soproga nas je gostoljubno postregla z dobrim prizrkom in J. Anžiček pa nam je nosil na mizo neke vrste tekočine, kateri pravimo po domače jaboličnik, le, da ima ta jaboličnik to lastnost, da napravi človeka veseloga, pa če je še tako žalosten. Ob tej priliki smo zapeli tudi par slovenskih pesmi. Spomnili smo se tudi SRZ, ter nabrali še \$2.50, ktere so izročili meni, a jih odpošljem gl. tajniku SRZ., s pripombo, da če on ve, za kaj naj se porabi ta svota. Seveda sem si tudi jaz šel v čast, da se mi kartakole zaupa tuj denar. Končno smo zapeli še tisto znano pesem, ki smo jo pa nekoliko spremenili:

S pota. — Pred kakimi štirimi leti se mi je zlomilo pero in do danes nisem kupil drugega, ker ga nisem potreboval. Sedaj pa, ko so kajzerji izgubili svoje vplive, ko se moč cenzure znižuje, sem si zopet preskrbel pero, da napišem z njim ta dopis.

S pota. — Pred kakimi štirimi leti se mi je zlomilo pero in do danes nisem kupil drugega, ker ga nisem potreboval. Sedaj pa, ko so kajzerji izgubili svoje vplive, ko se moč cenzure znižuje, sem si zopet preskrbel pero, da napišem z njim ta dopis.

države ne smem pozabiti že radi raznih domačih delikates in dobrih kapičice, katere se največ dobi na ulici Sv. Klare. V ohijski metropoli sem se nahajal ravno tisti dan, ko so ameriške in zavezniške armade zapečatile usodo "po milosti božji kajzerja Nemčije." Zvečer tega dne smo se podali na "ta zeleni plac" in se udeležili velikanske parade in ropotanja z raglami in na pleh, na katerega se jaz precej dobro "zastopim." Bilo je že precej pozno v noč, predno smo se podali v svoja šotorišča na počitek. Drugi dan sem imel tako debelo glavo, da bi ji niti kajzerjeva krona ne "pasala"; pa tudi če bi, jaz bi jo ne hotel nositi, kajti to je sedaj zelo niskotno delo.

Dne 16. novembra sem po raznih ovinkih dospel v Girard, O. Drugi dan se je vršila seka organizacije Slov. rep. združenja, kjer so marsikaj koristnega ukrenili v prid tega gibanja. Zaključili so, da se sklčije še ena seja na dan 24. novembra, na katero se povabi odbornike raznih društev v Girardu in okolici.

Na dan seje, točno ob 10. dopoldne smo že zasedli sedeže v dvorani Slov. doma in pričeli s delom. Konferenci je predsedoval J. Ban iz Girarda. Prvi sklep razprave je bil, da se sklčije velik protestni šod Slov. rep. združenja, na katerega se povabi tudi dobre govornike. Sklenjeno je bilo, da se povabi kot govornika Joško Ovna iz Detroita, Mich., in da se dobi tudi govornika v hrvatsko-srbakem jeziku. Na shodu bo sodelovalo tudi hrvatsko pevsko društvo Strossmayer iz Youngstowna, O. Sklenjeno, da se ta shod vrši 8. decembra. Izvoli se pripravljajli odbor, ki ima nalogo vse potrebno urediti za shod. Odbor se je takoj lotil dela in tudi pričel z agitacijo med Slovenci, Hrvati in Srbi. Prepričan sem, da bo v polni meri izvršil svojo nalogo. Zborovali so sprožili misel, da bi se pričelo z nabiranjem fonda \$300 v prid SRZ. Morali bi videti prizor, s kakim navdušenjem je bila soglasno sprejeta ta ideja. Izvolili so kampanjajli odbor za nabiranje tega fonda, ki se je tudi takoj podal na delo. Že drugi dan je bilo nabranega \$150 v ta namen. Ljudje so metali petake in deseteke na mizo nabiralcem. Ako bi bile vse slovenske nasebine povprečno tako aktivne kakor je girardski, bi bila kmalo nabrana svota \$100,000 v fond Slovenskega rep. združenja. To bi nam omogočilo imeti stalen urad v Washingtonu, D. C., toliko časa, dokler ne bo podpisan mir. Ako bi imeli na razpolago tako veliko svoto, bi lahko napravili marsikaj v korist naše propagande, kar nam je sedaj nemogoče. Po mojem mnenju bodo šli girardski in okoliški Slovenci do prvega januarja 1919 najmanj za \$200 "over the top" v ta fond.

Slovenci šikom Združenih držav, posnemajte girardske Slovence, da čim prej dosežemo svoto \$100,000 v fond SRZ. Kadar bomo imeli na razpolago to svoto, nam ne bo težavno dokazati svetu lažljivost italijanske propagande in neopravičenost njihovih teženj. Dokazali bomo svetu, da je Jadran posest jugoslovanskega ljudstva, do katerega imajo samo oni pravico.

Po zaključku seje smo se podali v spodnje prostore Slov. doma, kjer smo ohladili naša suha grla s par čajami gambrirovca. Potem pa smo šli na obisk k našemu staremu znanecu in sotrudniku pri vsaki napredni ideji, J. Anžiču. Njegova soproga nas je gostoljubno postregla z dobrim prizrkom in J. Anžiček pa nam je nosil na mizo neke vrste tekočine, kateri pravimo po domače jaboličnik, le, da ima ta jaboličnik to lastnost, da napravi človeka veseloga, pa če je še tako žalosten. Ob tej priliki smo zapeli tudi par slovenskih pesmi. Spomnili smo se tudi SRZ, ter nabrali še \$2.50, ktere so izročili meni, a jih odpošljem gl. tajniku SRZ., s pripombo, da če on ve, za kaj naj se porabi ta svota. Seveda sem si tudi jaz šel v čast, da se mi kartakole zaupa tuj denar. Končno smo zapeli še tisto znano pesem, ki smo jo pa nekoliko spremenili:

S pota. — Pred kakimi štirimi leti se mi je zlomilo pero in do danes nisem kupil drugega, ker ga nisem potreboval. Sedaj pa, ko so kajzerji izgubili svoje vplive, ko se moč cenzure znižuje, sem si zopet preskrbel pero, da napišem z njim ta dopis.

S pota. — Pred kakimi štirimi leti se mi je zlomilo pero in do danes nisem kupil drugega, ker ga nisem potreboval. Sedaj pa, ko so kajzerji izgubili svoje vplive, ko se moč cenzure znižuje, sem si zopet preskrbel pero, da napišem z njim ta dopis.

In ko bo mesec obseval "Stalo", bom jaz čakal, bom jaz čakal na 16.

Frank Stonič z gđ. "škatižo."

Chisholm, Minn. — Pozivam članice društva Lilija v Vrtu, št. 322, SNPJ., da se udeležijo seje dne 8. decembra ob 2 popoldne v L. Kovačevih prostorih. Na dnevnem redu bomo imele volitive odbora za prihodnje leto. — Mary Kasun, tajnica. — (Za uredino izdajo prepozno prišlo.—Ured.)

Imperial, Pa. — Pozivamo članstvo društva Prostost, št. 106, S. N. P. J., da se polnoštevilno udeležijo seje v nedeljo 8. decembra ob 1 pop. Na dnevnem redu bodo volitive društvenega odbora za leto 1919. — Društveni odbor.

Camp Grant, Ill. — Zgodovina slovenskega naroda je vseskozi nekakšna žalostna drama, katere veseli, ali pa morda tudi žalostni konec, se šele pričinja. Komaj se je to stoletja zatirano ljudstvo rešilo habsburških tiranov, že se pripravljajo drugi, ki ga nameravajo ukleniti v nove verige.

Zelo aktivni so italijanski irendenti in imperialisti, ki vrše propagando po vsem svetu, s katero hočejo svet in zavezniško diplomacijo prepričati, da je ozemlje, katerega zahteva Italija zase, po veliki večini prebivalstva italijansko. Slovensko in drugo jugoslovansko prebivalstvo, katero je seveda v veliki večini, hočejo enostavno utajiti, če se jim pa to morda neposreči, v kar sami dvomijo, zato ga pa hočejo prikazati svetu kot nekako barbarsko ljudstvo, ki je kulturno silno zastalo. Kje neki so bili italijanski reševalci takrat, ko so Turki razsajali ob Jadranu? Takrat se seveda ni nihče zanimal, da niti sanjal ne o svobodi jugoslovanskega ljudstva, ki je bilo trajno v boju proti barbarskim armadam palumeseca. Takrat se ni govorilo o kaki italijanski "irendenti", ko je bilo treba Jugoslavo nam takorekoč žrtvovati vse, če so hoteli braniti zapadno Evropo. Jugoslavo so takrat uspešno odbijali napade Azijatov in tudi v lagolama uničili silno moč tolikokrat namočenega z jugoslovanskega krvjo, da je že stokrat preplačana. Vsakdo, kdor ima kolikaj čuta za pravico, ve, da Italija nima niti najmanjše pravice zahtevati jugoslovansko Primorje.

Zares, plemeniti "osvoboditelji" se sedaj ponujajo Jugoslavo nam. Vse jim ponujajo, samo svobode ne. Kje so bili preje, ti "reševalci"? Mar niso že preje videli trpljenja tega ljudstva, razdeljenega, zaničenega in zatiranega? Zakaj niso "ljubitelji Jugoslavo" ob Tiberi že prej pozdigili svoj glas za osvoboditev tega zatiranega ljudstva?

Veseli me, ko vidim, da zahtevajo treznejši elementi med ameriškimi Slovenci skupnega dela v pogledu tega vprašanja. Ako se je mogoče popolnoma sporazumeti za skupne nastope v tako važnih problemih, bi bilo to veselkor velikanski uspeh, ki nas bi precej približal k izvršitvi naših ciljev. Vajimo ime rokave in pojdivo v borbo. Sedaj še ni nič izgubljenega. Mir še ni podpisan. Še je čas, da se pripravimo, toda odlašati ne smemo.

"Pravica samoodločevanja za naš narod, demokracija in ljudska republika mora smagati, pa če nas stane vse, kar imamo."

Tako zaključuje urednik Prosvete svoj uredniški članek v 279. številki tega lista. Rojaki, to mora biti tudi geslo naš vseh. Ako se homo ravnali po njem, moramo zmagati.

Bear Creek, Mont. — Tu sta umrli za influenco Felix Repotnik, doma iz Mislinja na Spodnjem Štajerskem. Tu zapuščila soprogo in tri nedorasle otroke. Louis Lovkin, doma iz Dolenje vasi na Dolenjskem. V Ameriki zapuščila tri brate; eden živi in drugi v Chisholmu, Minn., in tretji v Clevelandu, O. Oba sta bila člana društva št. 112, SNPJ. I. M.

BELGIJA JE DOBILA POSOJLO.

Washington, D. C. — Ameriška vlada je posojila Belgiji \$100,000,000. Posojilo Belgiji znaša do sedaj \$210,120,000, zavezništvo pa \$48,196,576,666.

Z ognjem in mečem.

ZGODOVINSKI ROMAN.

Poljski spisatelj Sienkiewicz. — Poslovenil Podravski.

(Nadaljevanje.)

Gospod Nikolaj Potocki je dolgo premišljeval, predno je poslal kozake proti Hmelničkemu. Ker je imel Krečovski na nje velik vpliv, — ta pa je zopet živel hetmanovo zaupanje — je samo ukazal vojakom prisesti zvestobo, nato jih je odpravil v imenu božjem.

Krečovski izkučen vojak, ki se je odlikoval v prejšnjih vojskah, je bil vzgojen v hiši Potockih, katerim se je imel zahvaliti za vse; za polkovništvo in za plemstvo. Oni so mu dobili tudi na zboru obširna posestva, ležela pri izlivu Dnjestra in Ladava; bile so njegova domovina in lastnina.

Tako tesna vez ga je družila s ljudovlado in s Potockimi; zato si niti senca nezaupljivosti ni mogla pojaviti v hetmanovi duši. Pri tem je bil še mož v najboljših letih, — štel je komaj petdeset let; — zato bi si bil lahko pridobil še veliko zaslug za domovino. Nekateri so hoteli videti v njem naslednika Štefana Hmelničkega, ki je bil priprisan ritez ter je dosegel do časti vojvode kijevskega in senatorja poljske ljudovlade. Od Krečovskega samega je bilo odvisno, ali pojde po tej poti, kamor ga je gnalo junaštvo, energija in neukrotljivo častihlepe, hlepeče po bogastvu, kakor po dostojanstvu. Hoteč vstreci temu častihlepu, poganjal se je pred nedavnim možno za starostvo litinjsko; ko pa ga je dobil gospod Korbut, je Krečovski globoko v srcu zakopal to svoje hrepence ter komaj sedaj pozabil nekoliko svoje nevoščljivosti, ki ga je razjedala. Sedaj se mu je jela usoda znova smehljati, ker mu je veliki hetman prepustil tako važno nalogo. Smel je računati, da dojde odmev njegovega imena do kraljevih ušes. To tudi ni bilo majhne vrednosti. Takrat je bilo treba le pokloniti se vladarju, da si dobil privilegij z milimi besedami: "Poklonil se nam je, ter prosil, da bi ga obdarovali. Mi pa, spominjajoč se njegovih zaslug, dajemo" itd. Na tak način so se dobivala v Rusiji bogastva in dostojanstva. Na tak način so razširjena imetja pustih step, ki so pripadala poprej Bogu in ljudovladai, prehajala v zasebne roke. Na ta način je postal iz nemanja gospod ter mogel se tolažiti z nado, da postanejo njegovi potomci še kdaj senatorji.

Krečovskega je grizlo le to, da je moral deliti svojo oblast z Barabašem. Poslednji je nosil itak le samo ime. V resnici se je stari polkovnik poslednji časi močno postaral in tako omagal, da je telesno le zemlja pripadal. Dušo in misli njegove je neprestano mučila otrapnost in mrtvota, ki se pojavlja navadno pred smrtjo. V početku vojske se je nekoliko prebudil ter začel se dosti odločno kretati; rekel bi, da mu je na odmev vojaške trombe začela kri urneje teči po žilah. Saj je bil nekdanji sloveč stepni vodja in vitez. Takoj po odhodu ga je zagugalo pljuškanje vesel, zazibule ga v spanec pesmi semenov in lahko pomikanje bajdakov, da je pozabil na božji svet. Zato je Krečovski vse sam vodil in vladal. Barabaš se je zbudil samo ob času obed. Takrat je po navadi šel po tem in onem vprašal ter dobival slučajne odgovore. Na to je jel zdihovali: "Oj, ko bi v kaki drugi vojski mogel leči v mogilo! Pa naj se zgodi božja volja!"

Medtem se je popolnoma pretrgala zveza s kraljevo vojsko, ki je šla po suhem pod poveljnštvom Štefana Potockega. Krečovski je tožil, da huzarji in dragonci prepešči jašejo, da se pri prevoznjah preveč mude, da mladi hetmanov sin nima še vojaških skušenj. Kljub temu je ukazal veslati naprej.

Ladje so plavale z Dnjeprovim tokom proti Kudaku, oddaljujoč se čedalje bolj od kraljeve vojske.

Naposled stišijo v neki noči streljanje s topovi. Barabaš je trdno spal; ni se niti prebudil. Zato je Flik, ki je brodaril spredaj, takoj skočil pokonec v čolnu in šel h Krečovskemu.

"Gospod polkovnik!" reče; "kudaški topovi grome! Kaj naj storim?"

"Ustavite ladje, gospod! Čez noč ostanemo v trsišju."

"Hmelnički gotovo oblega grad. Po mojih mislih bi bilo potrebno, da mu hitimo na pomoč."

"Za vaše misli vas ne vprašam, marveč samo ukažem. Jaz sem poveljnik."

"Gospod polkovnik!..."

"Ohstati in čakati!"... reče Krečovski.

Opazivši, da si energični Nemec gladi svojo rumeno brado, nadaljuje uljudneje:

"Plemič utegode do jutra z jezdecji dospeti, a trlujave v eni noči ne vzamejo."

"Če pa ne dospo?"

"Počkamo ga, če je treba dva dni. Vi ne poznate Kudaka. Polovim si svoje zobe ob njegove zidovju. Brez plemiča pa tudi ne pojdem na pomoč, ker nisem pooblaščen. To je njegova stvar."

Zlečlo se mu je, da ima Krečovski prav; zato Flik ni dalje silil vanj. Šel je urno k svojim Nemcem. Čez kratko so se ladje blizale desnemu bregu ter rile med trsišje, katero je široko pokrivalo reko. Pljuškanje vesel utihne, ladje so se začele skrivati v gošči. Reka se je kazala popolnoma prazna. Krečovski ni pustil prižgati ognja, niti popevatl pesmij; po vsi okolici je vladala tišina, katero je dramil le oddaljen odmev kudahških topov.

Tako se je, najbrže povpraševal Krečovski, ko se je zamislil, sedeč na rileu svojega bajdaka. Hmelničkega je že davno in dobro poznal; smatral ga je vedno za moža, ki ima nenavadne zmožnosti, kateremu je manjkalo samo priložnosti, da bi se dvignil v višino kakor orel. Sedaj je Krečovski jel dvomiti o njem. Topovi so brez prenehanja grmeli; nemara je Hmelnički le začel oblegati Kudak?

"Če se je tega lotil," misli si Krečovski, "je izgubljen!"

Kako? dvigniti Zaporozce, zagotoviti si kakovno pomoč, nabravati si toliko moč, kakoršne se ni imel doslej noben vstajniški poveljnik, je namesto, da bi hitel urno na Ukrajino, sprebudil k vstaji Kozake, presekal mestom zvezo ter najpoprej ugonobil hetmane in postal vladar v deželi, on — Hmelnički, — star vojak, jel napadati nepremagljivo trdnjavo, katere ga more držati vse leto. On pusti, da se razbijejo njegove najboljše moči ob kudahškem zidovju, kakor se razbije Dnjeprov val ob skalah porohov? Čakal bo pred Kudakom, da se hetmani dobro oborože ter ga obkolijo, kakor so obkolili Nalevajko pod Solonico...?

"Izgubljen je!" ponovi še enkrat gospod Krečovski. "Lastni Kozaki ga izdajo. Napad, ki mu izpodleti, povzroči nevoljo in zmešnjavo. Iskra vstaje ugasne, ugasne v prvem začetku in Hmelnički ne bo nevarnejši, nego meč, ki se je odlomil pri držaju."

Je bedak! "Torej!" pomišlja gospod Krečovski. "Jutri spustim svoje smene in Nemece na suho; prihodnje noč pa na oslabljenega po napadnih udarim. Zaporozce posečem in Hmelničkega zvezanega hetmanu pod noge vržem. Sam si bo tega kriv; lahko bi bilo prišlo drugače!"

Pri tem se je nevtolažljivo častiljubje gospoda Krečovskega popelo na sokolovih krilih kviško. Vedel je dobro, da mladi Potocki še do jutranje noči dospeti ne more; kdo bo odsekaj zmaju glavo? Kdo zatara vstajo, katere bi mogla kot strasen požar zajeti vso Ukrajino? Krečovski! Stari hetman bo sam kriv, da se to zgodi brez udeležbe njegovega sina; pa takoj si bo odpihal in medtem se vsi žarki kraljeve slave in ljubezni vsipljejo zmagovalec na čelo.

Ne! Treba bo vendar deliti slavo s starim Barabašem in Grodzickim! Gospod Krečovski se je močno razljutil, pa se je takoj zopet umiril. Vsa ta stara klado, Barabaša, pokopljejo lahko vsaki hip v zemljo, a Grodzicki si druzega ne želi, da mu le puste v Kudaku sedeti ter plašiti časih Tatarje s topovi. Torej ostane edino še Krečovski.

Ko bi ga vendar doletela sreča, da postane hetman na Ukrajini!

Zvezde so že migljale na nebu; polkovniku se je zdelo, da so to biserji v njegovi bulavi; veter je šumjal po trsišju, njemu se je zdelo, da že hetmanski bunčuk šumi nad njegovo glavo.

Kudaški topovi so neprestano pokali. "Hmelnički dá vrat pod meč," misli polkovnik; "pa sam si je tega kriv. Lahko bi bilo drugače! Če bi šel naravnost na Ukrajino, — bi bilo drugače! Tam vse vre, tam leži strelni prah, čaka joče samo iskro. Poljska ljudovlada je mogočna, toda na Ukrajini nima moči; kralj pa je že prileten in bolehen!"

Eta sama zmagal Zaporozcev bi povzročila brezštevilne nasledke...

Krečovski si je skrčil lice v dlani ter sedel mirno; medtem so zvezde zahajale čedalje nižje, zapadale polagoma na stepo. Prepelice, skrite v travi, jelo so se oglašati. Čez kratko bi se imelo daniti.

Svoje razmišljanje sklene polkovnik s trdim sklepom. Jutri udari na Hmelničkega, ter ga pomandri v prah. Preko njegovega trupla pride k bogastvu in dostojanstvu, postane najpoprej kaznovanvalno orožje v rokah ljudovlade, njen branitelj, v pribodnje pa njen uradnik in seator. Po zmagi nad Zaporozci in Tatarji mu ničesar ne odrečejo.

Vendar pa mu niso dali starostva litinjskega. Pri spominu tega je stisnil Krečovski pesti. Niso mu dali starostva, navzlic mogočnemu vplivu njegovih varuhov, Potockih, kljub njegovim bojnim zaslugam; to pa samo radi tega ne, ker je bil nepoznan, nov človek, nasprotnik njegov pa knežjeva rodu. V tej ljudovladni ni bilo dovolj, da je človek postal plemič, marveč treba je bilo še čakati, da se je to plemstvo kakor vino pokrilo s plesnobo, da je zarjavelo kakor železo.

Hmelnički edini bi mogel napraviti nov red, kateremu bi bil lahko celo sam kralj naklonjen; — "toda nesrečnež", vzklikne, "šel si je razbijat glavo ob kudahške skale."

Polkovnik se je polagoma pomiril. Če so mu odrekli enkrat starostvo, — kaj za to? Toliko bolj se bodo podvizali sedaj mu to poplačati, zlasti po zmagi, po zasluženi, po zadoštvu vstaje, po rešitvi domovine — Ukrajine — domače vojske! Takrat mu ničesar ne odrečejo, takrat ne bo potreboval niti Potockih...

Zaspala glava mu je zlezla na prsi; zaspal je in sanjal o starostvih, o kaštelanstvih, o kraljevih in zbirališnih darovih...

O svitu se zbudi. Na bajdakih je še vse spalo. V daljavi so pljuškale v bledi svetlobi Dnjeprove vode. Polnna tišina je vladala naokrog. Ravno ta ga je tudi zbudila.

Kudaški topovi niso več grmeli. "Kaj pomeni to?" misli Krečovski. "Ali je prvi napad odbit, ali so pa Kozaki vzeli Kudak?"

Ne! Kakor hitro se Kozaki odpraviš? Ne! Najbrže Kozaki nekje daleč proč od gradu pobiti leže ter si lijejo rane; enooki Grodzicki pa gleda na nje z daljnogledom ter vrvanava topove.

NAZNANILO IN ZAHVALA.

Tužnim srcem naznanjam vsem sorodnikom, znancem in prijateljem žalostno vest, da je dne 29. oktobra, 1918 za vedno zaspala naša hčerka Frančiška v starosti 15 let, dne 7. novembra, pa sinko Louis Raspotnik v starosti 9 let. Spremili smo ju na katoliški mirodvor v Irwin, Pa. Iskreno se zahvaljujemo družini Frank Soje, za podarjene vence, in še posebno pa slovanskim dekletom na Penn Station za krasno izdelan šopek svetle, ki so ga darovale v zadnji spomin. Počivajta mirno in lahka naj vama bude svobodna ameriška gruda. Žalujoci ostali: Frank in Terezija Raspotnik, stariši, Frank, Rudolf, John, Mary, in William, bratje in sestra, Westmoreland City, Pa.

MATEVŽA TILLINGER

v starosti 32 let, doma je bil iz St. Andraža pri Velenju na Sponjem Štajerskem. V Ameriki je bival 11 let in spadal k društvu Dobri Bratje št. 88, SNPJ. Bil je zelo marljiv in skrben ter dobro znan kot zaveden Slovenec. Umrl je dne 10. novembra, in pokopali smo ga dne 13. novembra t. l. v Imperial pokopališču. Iskrena hvala vsem, ki so meni kaj pomagali in vsem prijateljem kateri so mu stali ob strani v bridkih urah trpljenja. Prav lepo se zahvaljujem vsem sorodnikom in znancem za darovane krasne vence, srčna hvala tudi društvu za krasni venec kot tudi vsem, ki so ga spremlili k zadnjem počitku v hladni grob. Tebi moj dragi soprog pa naj bude lahka svobodna ameriška zemlja. Počivaj mirno! Žalujoci ostali: Theresa Tillinger, soproga, Alice Tillinger, hčerka in vsi sorodniki, Moon Run, Pa.

Želim še naznaniti, da je ravnosti dan in ravno v ti hiši za vedno zaspal naš dobri prijatelj

ANTON KOS,

doma iz Rajhenburga, na Spodnjem Štajerskem, star 30 let; umrl je 30. nov. in pokopali smo ga s gori omenjenim. Kot njegovi prijatelji se priserčno zahvaljujemo vsem, ki so ga obiskali v času bolezni in ga spremlili k sladkemu počitku, ker ni imel tu nobenih sorodnikov. Najlepša hvala vsem Moon-ruskim fantom za njih izkazano dobroto in za krasni venec. Počivaj mirno in lahka naj ti bude ameriška zemljica. Žalujoci prijatelji.

RAD BI IZVEDEL

za sorodnike ali kjerkoli njegove ljudi za pokojnim Petrom Popovičem, ki je umrl v rudokopu (majni) v Besbee, Arizona, dne 8. novembra 1918 in jaz podpisani sem poskrbel za ves njegov poreh in druge stvari. Izkal sem njegove roditelje oziroma sorodnike ali do danes se ni še ničesar izglasilo, torej uljudno prošim, da se mi njegovi sorodniki prijavi, da se jim bode lahko izročilo ostali denar, kateri njim pripada kot dedičem. Družba bode plačala za ponesrečbo, ker ga je ubilo v rudniku. Pokojnik je imel tudi živjensko zavarovalnico in nekaj svojega denarja in vse to pripada sedaj njegovim sorodnikom. Pokojni Peter Ponovič ima menda svoje sorodnike nekje v Calumetu, Mich. in vsled tega jih jaz opozarjam, da se meni prielasio ali pa naj osebo no prdejo sem v Bisbee, Arizona. Pokojnik je bil rojen v Novem Mestu in star je bil 30 let. Pokojnik je živel tu v Ameriki pod več različnimi imeni kot peter Popovič, Peter Badish, in druga imena. Ali njegovo točno ime je bilo Peter Popovič. Izglasite se na moj naslov pisмено ali pa osebo in sicer na: John Pličević, P. O. Box 3404, Lowell, Arizona.

RAD BI IZVEDEL

za moje prijatelje Paul Starin, Andrej Starin in Jakob Starin. Ti trije so bratje in za Franka Svetlin; vsi so doma iz Češenika pri Kamniku. Za njih naslove prosim rojake ali naj se mi sami prijavi, na moj naslov: Viktor Vidergar, 5328 Homer Ave., Cleveland, Ohio.

RAD BI IZVEDEL

kje se nahaja moj brat in dve sestri, brat Louis Debelak in Pauline Roje in Angela Bartol. Pred dvema leti bili so na Chisholm, Minn., a sedaj so menda nekje v Pennsylvaniji. Ako kdo ve za njih naslove, prošim, da mi jih naznani ali naj se mi sami prijavi, svojemu bratu: Tony Debelak, P. O. Box 854, Crosby, Minn.

NAZNANILO IN ZAHVALA.

Tužnim srcem naznanjam vsem sorodnikom, znancem in prijateljem žalostno vest, da je dne 29. oktobra, 1918 za vedno zaspala naša hčerka Frančiška v starosti 15 let, dne 7. novembra, pa sinko Louis Raspotnik v starosti 9 let. Spremili smo ju na katoliški mirodvor v Irwin, Pa. Iskreno se zahvaljujemo družini Frank Soje, za podarjene vence, in še posebno pa slovanskim dekletom na Penn Station za krasno izdelan šopek svetle, ki so ga darovale v zadnji spomin. Počivajta mirno in lahka naj vama bude svobodna ameriška gruda. Žalujoci ostali: Frank in Terezija Raspotnik, stariši, Frank, Rudolf, John, Mary, in William, bratje in sestra, Westmoreland City, Pa.

RAD BI IZVEDEL

za moje prijatelje Paul Starin, Andrej Starin in Jakob Starin. Ti trije so bratje in za Franka Svetlin; vsi so doma iz Češenika pri Kamniku. Za njih naslove prosim rojake ali naj se mi sami prijavi, na moj naslov: Viktor Vidergar, 5328 Homer Ave., Cleveland, Ohio.

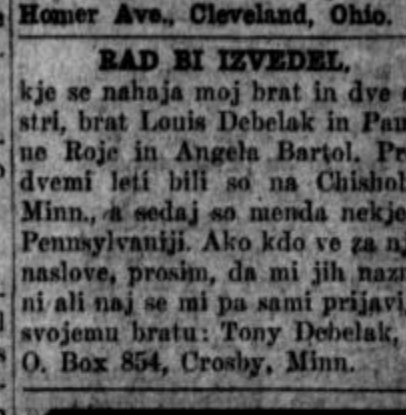
RAD BI IZVEDEL

kje se nahaja moj brat in dve sestri, brat Louis Debelak in Pauline Roje in Angela Bartol. Pred dvema leti bili so na Chisholm, Minn., a sedaj so menda nekje v Pennsylvaniji. Ako kdo ve za njih naslove, prošim, da mi jih naznani ali naj se mi sami prijavi, svojemu bratu: Tony Debelak, P. O. Box 854, Crosby, Minn.

OPOMIN

Ker se širi izmišljena govornica o vzroku smrti pokojne Ivane Metnik, katere je umrla v času epidemije influence za plučnico, moramo izjaviti na tem mestu, da te govornice ni nič drugega kot le osebnost zavist s katero se hoče vseti dobro ime Mr. Domjanu Metniku. Ljudem, ki širijo neopravičene govornice, svetujemo naj enostavno pustijo svojega bližnjega v miru in naj raje pometejo pred svojim pragom. — Laing Hardware Co., Marko L. Bluth, P. O. Box 364, Ely, Minn., Nov. 30, 1918.

HRENOLA ŠT. 2428

je umotvor iznajditelj Hrenol in prekaša v umetnosti kakor tudi kakovosti vsak podoben izdelek na trgu. Motor je trden najboljši, vsebuje vse najmoderneje iznajdbe v fonografski industriji poleg tega pa je opremljen s posebnim rogom, ki daje popolnoma naraven glas. Materijal je skozinsko najboljši, kakor tudi delo. Ta fonograf je kras tudi za najimovitejšo hišo. Izdelan iz hrastovega in mohogany lesa. Vselej omenite kak les hočete. Prejinja cena \$130, sedaj pa dobite ta fonograf in 4 \$85 rekordov za...

Visokost fonografa 50 palev, širokost 22 palev.

Lahko plačate z Liberty bondi. Naj polovni zastopnik je: F. P. Kristan. Pišite po nas omenik.

FRANK HREN & CO., 348-358 N. STATE ST., CHICAGO, ILLINOIS.

Koledar zastonj!

S tem želimo naznaniti vsem našim prijateljem in odjemalcem Severovih zdravil, da smo zopet založili vse vaše lekarnarje z dovoljno množino Severovih koledarjev. Vprašajte za enega. So brezplačni!

Severov Almanah za Slovence za leto 1919

vsebuje kot navadno vsa kalendarska pojasnila, lunine spremine, vremena, izvrstno podučno čtivo in prijazne smešnice. Vsekakor vsebuje potrebna pojasnila s zabavo in je priporočljiva knjiga za vsako družino.

Vprašajte pri vašem lekarnarju zanj, kjer kupujete vaše Severova zdravila. Ako vam ga je nemogoče tam dobiti, pišite naravnost nam in nam pošljite tudi naslove vaših prijateljev.

W. F. SEVERA CO., CEDAR RAPIDS, IOWA

Kašelji in prehlad

sta skupno nevarna in prežita na bolnika vse povsod. Bodite vedno na straži pred njima. Zastavite ju takoj ob početku. Ne dovoljite ima se vkoreniniti. Poženite ju prej. Rabite

SEVERA'S BALSAM FOR LUNGS

(Severov Balsam za pljuca) za odpravo kašlja, za odpravo hripavosti, otrganje katarov in zdravljenje vnetja in bolne kotice v notranjosti. Na dalje vzemite tudi

SEVERA'S COLD AND GRIP TABLETS

(Severove tablete zoper prehlad in gripo), da tako odpravite prehlad. Cena Severovemu balsamu za pljuca je: 25c in 50c. Cena Severovim tabletam zoper prehlad in gripo je 30c.

Severova zdravila se prodajajo v vseh lekarnah. Ako vam je nemogoče dobiti ta zdravila od vašega lekarnarja, pošljite naročilo na: W. F. SEVERA CO., CEDAR RAPIDS, IOWA